

Factors affecting bullying among Iranian professional football coaches

Mohammadreza Foroughi¹, Hesam Eshraghi², Elham Moshkelgosha³

1-PhD Student, Department of Physical Education, Mobarakeh Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

2- Instructor, Department of Physical Education, Mobarakeh Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran (Corresponding Author). E-mail: Hesam_Eshraghi@yahoo.com

3- Assistant Professor, Department of Physical Education, Mobarakeh Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Received: 22/01/2022

Accepted: 04/04/2022

Abstract

Introduction: As an integral part of society, sport faces problems similar to that of society. One problem is the bullying of football coaches.

Aim: This study identifies the factors affecting bullying among Iranian professional football coaches.

Method: The research method is descriptive survey based on structural equations modeling. The statistical population included all professional football coaches in Iran in 2021. 205 coaches are selected as a sample based on the simple random sampling method. A researcher-made questionnaire with 33 questions was used based on qualitative interviews and coding to collect the data. Once expert's validation is obtained (n=8), the reliability of the questionnaire is evaluated and confirmed by Cronbach's alpha method and mixed reliability. SPSS-23 and PLS Smart-2 are used to analyze the data in the descriptive and inferential sections.

Results: The confirmatory factor analysis results show 8 factors of anti-social behaviors in sports, athletes, interactions, bullying and harassment experience, occupational factor, behavioral factor, contextual and managerial factors, and individual and psychological factors as factors affecting bullying among Iranian professional football coaches. The results of confirmatory factor analysis indicate an acceptable fit. Content, divergent and convergent validity indicated good scale validity.

Conclusion: The results showed that different factors affect the bullying of coaches. Therefore, it is necessary to study the identified factors and focus on football coaches. It is suggested that sports managers and officials be better informed about the factors identified in this study.

Keywords: Effective factors, Bullying, Sport, Football coach

How to cite this article: Foroughi M, Eshraghi H, Moshkelgosha E. Factors affecting bullying among Iranian professional football coaches. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2022; 9 (2): 48-61. URL: <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-1420-en.pdf>

شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پدیده رفتار قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران

محمدرضا فروغی^۱، حسام اشراقی^۲، الهام مشکل گشا^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه تربیت بدنی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

۲. مربی، گروه تربیت بدنی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (مؤلف مسئول). ایمیل: Hesam_Eshraghi@yahoo.com

۳. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد مبارکه، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۱/۱۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۰۲

چکیده

مقدمه: ورزش به عنوان بخش جدایی ناپذیر از جامعه با مجموعه‌ای از مشکلات مشابهی روبروست که یکی از آن‌ها قلدری مربیان فوتبال است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران انجام شد.

روش: روش پژوهش توصیفی پیمایشی مبتنی بر معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه مربیان فوتبال ایران در سال ۱۴۰۰ بود که تعداد ۲۰۵ نفر براساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته ۳۳ سؤالی برگرفته از مصاحبه کیفی و کدگذاری استفاده شد. پس از تأیید روایی توسط خبرگان (۸ نفر)، پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تأیید شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش توصیفی و استنباطی از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و Smart PLS نسخه ۲ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان‌دهنده ۸ عامل رفتارهای ضد اجتماعی در ورزش، ورزشکاران، روابط متقابل، تجربه قلدری و آزار و اذیت، عامل شغلی، عامل رفتاری، عوامل زمینه‌ای و مدیریتی و عامل فردی و روانشناختی به عنوان عوامل مؤثر بر پدیده قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران بود. نتایج تحلیل از برازش قابل قبول داده‌ها حکایت داشته است. همچنین روایی محتوا، واگرا و همگرا بیانگر روایی خوب مقیاس بوده است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد فاکتورهای مختلفی من جمله عوامل رفتاری، زمینه‌ای، مدیریتی، فردی، روانی و ... بر پدیده قلدری مربیان اثرگذار است؛ لذا لازم است عوامل شناسایی شده مورد بررسی و توجه مربیان ورزشی فوتبال قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان ورزشی آگاهی خود را نسبت به عوامل شناسایی شده در این پژوهش افزایش دهند.

کلیدواژه‌ها: عوامل مؤثر، قلدری، ورزش، مربی فوتبال

مقدمه

این پدیده در زمینه‌های مختلف با شرکت‌کنندگان در پژوهش‌های مربوط به گروه‌های اجتماعی و جمعیت شناختی مختلف انجام می‌شود؛ اما تمرکز معمولاً بر روابط کودکان و جوانان در محیط مدرسه است (جنتری و پیکل^۷، ۲۰۱۴؛ پاتون، هانگ، پاتل و کرال^۸، ۲۰۱۷). با این حال، یک سوم قلدری در خارج از مدرسه در سایر محیط‌های اجتماعی نیز انجام می‌شود از جمله محیط ورزشی (شانون^۹، ۲۰۱۳)؛ بنابراین تصادفی نیست که در سال‌های اخیر این پدیده به طور خاص توجه دانشمندان را در زمینه روابط متقابل ورزشکاران و مربیان جلب کرده است (ایوانز و همکاران، ۲۰۱۶؛ کر، جووت، مکپرسون و استرلینگ^{۱۰}، ۲۰۱۶؛ فیشر و جزیکوس^{۱۱}، ۲۰۱۷).

نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که ۱۰ تا ۱۵ درصد از ورزشکاران در بیشتر موارد خود را قربانی قلدری همسالان می‌دانند (استینفیلد، وایوقان، لافولت و استینفیلد^{۱۲}، ۲۰۱۲؛ ایونز و همکاران، ۲۰۱۶؛ نری، نتو، روسادو و اسمیت^{۱۳}، ۲۰۱۹). لریا، کاپلند، کاستلو و وولک^{۱۴} (۲۰۱۵) بیان کردند از هر سه ورزشکار جوان یک نفر قربانی اعمال قلدری توسط ورزشکاران یا مربیان آن‌ها می‌شود. با این حال، مطالعات منفردی وجود دارد که میزان شیوع قلدری را در ورزش بیشتر نشان می‌دهد که بیان می‌کنند بیش از ۲۰ درصد از ورزشکاران دچار قلدری شده‌اند (وینهاردت و فامینین، ۲۰۱۹). همان‌طور که نشان داده شد اکثر نتایج و پژوهش‌ها انجام شده براساس نظر ورزشکاران است (تممینن، هولت و نیلی^{۱۵}،

امروزه ورزش به عنوان مکانیسمی مؤثر برای ارتقاء رشد مثبت جوانان و ایجاد رفاه جامعه در نظر گرفته شده است. با این حال ورزش به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر از جامعه با مجموعه‌ای از مشکلات مشابهی مواجه است که یکی از آن‌ها قلدری^۱ است (وینهاردت و فامینین^۲، ۲۰۱۹). قلدری به عنوان رفتارهای پرخاشگرانه عمدی تعریف شده است که به طور مکرر در طول زمان و در زمینه عدم تعادل قدرت بین قربانی یا افراد رخ می‌دهد (گایتی، والنزوئلا، گودی، روجاس-باراهونا، سالمیوانی و آرایا^۳، ۲۰۲۱). در دهه گذشته قلدری، علاقه‌مندی محققان در کشورهای مختلف را به خود جلب کرد (اسمیت^۴، ۲۰۱۶). در پژوهش‌های علمی گذشته، تجزیه و تحلیل پرخاشگری، خشونت یا سوء استفاده از ورزش در سطوح مختلف هیچ کمبودی وجود ندارد؛ اما اذعان شده است که قلدری و آزار و اذیت یک چالش پیچیده است که اکثر ورزش‌ها با آن روبرو هستند (ایونز، آدلر، مک دونالد و کاته^۵، ۲۰۱۶).

در سال‌های اخیر با بحث در مورد مسائل مربوط به کیفیت روابط، تأکید بر قلدری به عنوان یک مشکل رو به رشد در ورزش و عملکرد شروع شده است (وینهاردت و فامینین، ۲۰۱۹). قلدری در ورزش به عنوان یک ابزار ناخواسته رفتار پرخاشگرانه که سبب ایجاد احساسات مرتبط با استرس می‌شود، شناخته می‌شود که اثرات سوء مختلفی بر روی سلامت جسمانی و روانی ایجاد می‌کند (استفانیوک و بریدل^۶، ۲۰۱۸). اگرچه پژوهش‌ها در مورد

⁷- Gentry & Pickel

⁸- Patton, Hong, Patel & Kral

⁹- Shannon

¹⁰- Kerr, Jewett, MacPherson & Stirling

¹¹- Fisher & Dzikus

¹²- Steinfeldt, Vaughan, LaFollette & Steinfeldt

¹³- Nery, Neto, Rosado & Smith

¹⁴- Lereya, Copeland, Costello & Wolke

¹⁵- Tamminen, Holt & Neely

¹- Bullying

²- Vveinhardt & Fominiene

³- Gaete, Valenzuela, Godoy, Rojas-Barahona, Salmivalli & Araya

⁴- Smith

⁵- Evans, Adler, MacDonald & Cote

⁶- Stefaniuk and Bridel

در راستای پژوهش‌های انجام شده وینهاردت و فامینین (۲۰۲۰) در پژوهش خود به بررسی عوامل تعیین‌کننده محیط داخلی سازمان‌های ورزشی که باعث ایجاد گرایش به قلدری در ورزش سازمان یافته شد، پرداختند. براساس نتایج بدست آمده از دیدگاه مربیان، روابط متقابل؛ رفتار متخصصان سطح مربی ورزش (مربیان)؛ و مدیریت کلان روابط متقابل به عنوان عوامل مهم قلدری در ورزش شناسایی شدند. مندز-بالوین، فوتناین و کانسگلیو^۳ (۲۰۱۷) در پژوهش خود به بررسی اطلاعاتی درباره نگرش ورزشکاران دبیرستانی در مورد تهدید و قلدری ورزشی پرداختند و نشان دادند بسیاری از رفتارها و نگرش‌ها در مورد قلدری و تهدید ورزشی مربوط به این باور است که تهدید بخشی از فرهنگ ورزش است. تامینین و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود نشان دادند قربانی شدن قلدری توسط هم‌گروهی در ورزش مشاهده شده است. شانون (۲۰۱۳) در پژوهش خود مبنی قلدری در محیط‌های تفریحی و ورزشی نشان داد که عوامل موقعیتی، عوامل سازمانی و عوامل فردی در رفتارهای قلدری در تفریح و ورزش نقش دارند. همچنین قلدری می‌تواند ناشی از یک محیط مخرب و ناکارآمد، عزت‌نفس پایین و یا مهارت‌های اجتماعی ضعیف باشد. گرمایی (۲۰۱۶) نشان داد عوامل زمینه‌ساز قلدری دانش‌آموزان شامل چهار عامل عوامل خانوادگی، عوامل مربوط به مدرسه، عوامل فرهنگی، عوامل روانشناختی بوده است. زمانی (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود مبنی بر شناسایی عوامل زمینه‌ای بروز قلدری سازمانی نشان داد مهم‌ترین عوامل زمینه‌ای بروز قلدری در دو سطح فردی و سازمانی طبقه‌بندی شده است.

(۲۰۱۳) و به ندرت پدیده قلدری براساس موقعیت مربیان به عنوان افراد کلیدی در شکل‌گیری روابط بین فردی در ورزش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است (فاتیناه و سیاحیرا، ۲۰۱۵). قلدری در میان مربیان اشاره به اعمال استفاده مربیان از قدرت خود در جهت تخریب ورزشکاران است. اگرچه متولی نظم و انضباط در محیط‌های ورزشی، مربیان می‌باشند؛ اما سوء استفاده مربیان از قدرت خود در تخریب ورزشکاران می‌تواند نمونه‌ای از پدیده قلدری باشد. اگرچه این مسئله در میان مربیان می‌تواند با هدف مثبت و منفی شکل گیرد؛ اما به هر حال قلدری رفتاری مخرب است که می‌تواند باعث بروز مشکلاتی در میان ورزشکاران گردد (وینهاردت و فامینین، ۲۰۲۰). در حالی که شیوع قلدری ورزشکاران نوجوان نسبتاً کم به نظر می‌رسد، رفتارهای توهین‌آمیز از سوی مربیان مشکلی فراگیرتر به نظر می‌رسد. تفاوت قدرت بین مربیان و ورزشکاران به احتمال زیاد به چنین پدیده‌ای کمک می‌کند (وینهاردت و فامینین، ۲۰۱۹). مربیان ممکن است براساس سن، جنسیت، دانش و دسترسی به منابع، قدرت انتخاب و پاداش و انضباط و همچنین موفقیت‌های گذشته بر ورزشکاران قدرت داشته باشند (تامپلسون و یوراگانسی^۲، ۱۹۹۷). پژوهش‌های گسترده با حضور مربیان در آن، می‌تواند دانش ارزشمندی را ارائه دهد که می‌تواند مبنایی برای مرور سیاست آموزش و رهبری گروه‌های ورزشی و جلوگیری از قلدری باشد (شانون، ۲۰۱۳). در نتیجه شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پدیده قلدری در بین مربیان ورزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

¹- Fathynah, & Syahirah

²- Tomlinson & Yorganci

³- Mendez-Baldwin, Fontaine & Consiglio

هر استان به عنوان مربی و سرمربی دارای مدرک مربیگری از فدراسیون فوتبال ایران و یا آسیا باشند. متناسب با حجم تعیین نمونه در تحلیل عاملی تأییدی، حداقل حجم نمونه حدود ۲۰ نمونه برای هر عامل (متغیر پنهان) لازم است (حیبی و عدن ور، ۱۳۹۶). با توجه به اینکه پرسشنامه حاضر دارای ۸ متغیر است لذا حداقل حجم نمونه ۱۶۰ نفر است. با توجه به حداقل حجم نمونه کمتر از ۲۰۰ نفر و با در نظر گرفتن احتمال ریزش پرسشنامه و عدم برگشت تعدادی پرسشنامه، تعداد ۲۵۰ نفر انتخاب و در نهایت تعداد ۲۰۵ نفر به عنوان نمونه به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل: تمامی مربیان دارای مدرک مربیگری، سابقه مربی‌گری در تیم‌های ورزشی فوتبال در لیگ‌های فوتبال و تمایل به شرکت در پژوهش بود. همچنین معیارهای خروج نیز شامل: مربیانی بود که دارای مدرک مربیگری نبودند و یا سابقه مربی‌گری تیم‌های ورزشی را نداشتند. به تمامی مربیان این اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات به صورت محرمانه باقی می‌ماند و صرفاً جهت انجام پژوهش کاربرد دارد. بر همین اساس جهت جمع‌آوری داده‌ها، ابتدا لیست مربیانی که معیارهای ورود به پژوهش حاضر را داشتند، جمع‌آوری و پرسشنامه‌های تحقیق در بین آنان پخش گردید و پس از پاسخگویی داده‌ها وارد فایل گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و در سطح آمار استنباطی از مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و Smart PLS نسخه ۲ استفاده شد.

ابزار

مسلمی و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که عوامل زمینه‌ای، عوامل فردی- روانشناختی، عوامل شغلی- حرفه‌ای، عوامل سازمانی و عوامل رفتاری- نگرشی به عنوان مؤثر بر قلدری در محیط کار شناسایی شده است. با توجه به اینکه قلدری بر اساس عدم توازن قدرت بین دو نفر است می‌توان بیان کرد که مربیان ورزشی فوتبال نیز می‌توانند پدیده قلدری را تجربه نمایند. قلدری در ورزش می‌تواند ضمن ایجاد بحران‌های ورزشی، باعث ایجاد تنش‌های در محیط‌های ورزشی گردد. از طرفی پدیده قلدری در میان مربیان می‌تواند آسیب‌های جدی بر اعتبار ورزش داشته باشد. وجود مشکلاتی در خصوص قلدری مربیان در ایجاد تنش‌های میان بازیکنان و مربیان باعث شده است تا درگیری‌هایی را ایجاد نماید که این مسئله باعث ضربه به چارچوب ورزش و گروه‌های ورزشی شده است. از طرفی نبود پژوهش‌های جامع در خصوص پدیده قلدری در میان مربیان فوتبال سبب شده است تا راهکارهای عملی در خصوص مدیریت این پدیده در ورزش حرفه‌ای به خصوص فوتبال ایران شکل نگیرد. از این رو پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پدیده رفتار قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران انجام شد.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع مطالعات پیمایشی مبتنی بر معادلات ساختاری بود که از نظر هدف کاربردی و جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه سرمربیان و مربیان فوتبال بودند که به صورت حرفه‌ای در تیم‌های لیگ برتر، دسته اول و دسته دوم فوتبال ایران در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ فعالیت داشتند و علاوه بر ثبت قرارداد آن‌ها در هیئت‌های فوتبال

ضرایب پایایی ترکیبی $0/739-0/858$ بوده که نشانگر پایایی مطلوب مقیاس است.

یافته‌ها

براساس یافته‌های توصیفی از بین ۲۰۵ نفر از نمونه پژوهش، میانگین سنی نمونه‌ها برابر با $38/85$ سال بوده است. همچنین ۵۴ نفر ($26/34$ درصد) از آنان دارای سابقه مربی‌گری کمتر از ۱۰ سال، ۱۰۲ نفر ($49/75$ درصد) دارای سابقه مربی‌گری بین ۱۰-۲۰ سال و ۴۹ نفر ($23/91$ درصد) نیز دارای سابقه مربی‌گری بالای ۲۰ سال بودند. براساس نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی هشت عامل به عنوان عوامل مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران شناسایی شد که شامل رفتارهای ضداجتماعی در ورزش (سؤال ۳)، ورزشکاران (سؤال ۶)، روابط متقابل (سؤال ۳)، تجربه قلدری و آزار و اذیت (سؤال ۳)، عامل شغلی (سؤال ۳)، عامل رفتاری (سؤال ۴)، عوامل زمینه‌ای و مدیریتی (سؤال ۵)، عامل فردی (سؤال ۶) و روانشناختی و فردی (سؤال ۶) بود. برای برازش مدل اندازه‌گیری در روش حداقل مربعات جزئی (PLS) پایایی ابزار توسط سه معیار مورد (۱) آلفای کرونباخ (۲) پایایی ترکیبی (CR) (۳) ضرایب بارهای عاملی و سپس روایی همگرا و واگرا مورد بررسی قرار گرفت که نتایج در جدول ۱ نشان داده شده است.

در این پژوهش جهت اندازه‌گیری و شناسایی عوامل مؤثر بر پدیده قلدری در بین مربیان ورزشی از پرسشنامه محقق ساخته‌ای که با بررسی مقالات متعدد علمی در ارتباط با موضوع پژوهش و نیز مصاحبه نیمه ساختار یافته با خبرگان پژوهش (۱۲ نفر) بدست آمده بود، استفاده گردید که مشتمل بر ۳۵ گویه و ۸ خرده مقیاس بود که با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی تعداد گویه‌های پرسشنامه با توجه به پایین بودن بار عاملی دو سؤال به ۳۳ گویه تقلیل یافت. خرده مقیاس شامل رفتارهای ضداجتماعی در ورزش، ورزشکاران، روابط متقابل، تجربه قلدری و آزار و اذیت، عامل شغلی، عامل رفتاری، عامل فردی و روانشناختی و عوامل زمینه‌ای و مدیریتی بود. براساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم عدد ۵ الی کاملاً مخالفم عدد ۱ مورد سنجش قرار گرفته است. برای تعیین روایی پرسشنامه، روایی صوری آن توسط خبرگان، اساتید و متخصصان ورزشی با ارائه اصلاحاتی مورد تأیید و روایی محتوایی آن نیز با هدف کاهش و تغییر سؤالات ابزار در اختیار ۸ تن از متخصصین مورد تأیید قرار گرفت. همچنین از روایی همگرا و واگرا جهت سنجش روایی پرسشنامه استفاده گردید که مناسب بودن میزان روایی همگرا و روایی واگرا مورد تأیید و تصدیق قرار گرفت. دامنه ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها $0/723-0/896$ و دامنه

جدول ۱ بررسی ضرایب پایایی مدل شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران از طریق تحلیل عاملی تأییدی

مؤلفه‌های قلدری	ضریب آلفای کرونباخ (α)	پایایی ترکیبی (CR)	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)
رفتارهای ضد اجتماعی در ورزش	۰/۷۲۳	۰/۷۹۸	۰/۴۷۲
ورزشکاران	۰/۸۳۳	۰/۷۶۹	۰/۷۴۱
روابط متقابل	۰/۷۵۱	۰/۸۲۲	۰/۷۶۵

میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	پایایی ترکیبی (CR)	ضریب آلفای کرونباخ (α)	مؤلفه‌های قلدری
۰/۸۲۸	۰/۸۰۱	۰/۷۷۰	تجربه قلدری و آزار و اذیت
۰/۶۰۹	۰/۸۳۹	۰/۸۷۲	عامل شغلی
۰/۵۱۲	۰/۷۳۹	۰/۷۹۴	عامل رفتاری
۰/۶۹۶	۰/۸۵۸	۰/۷۸۱	عوامل زمینه‌ای و مدیریتی
۰/۵۳۱	۰/۸۵۶	۰/۸۹۶	عامل فردی و روانشناختی

می‌کند و هر چه همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. مگنر و همکاران (۱۹۹۶) مقدار ۰/۴ به بالا را کافی دانسته‌اند (داوودی و رضازاده، ۲۰۱۳). با توجه به نتایج جدول ۱ می‌توان مناسب بودن میزان روایی همگرا را تأیید کرد. در ادامه نتایج بارهای عاملی حاصل از معادلات ساختاری در جدول ۲ ارائه شده است.

با توجه به جدول ۱، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی در محدوده مورد قبول واقع شده‌اند. معیار دوم از بررسی برازش مدل اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود می‌پردازد. به بیان دیگر میزان همبستگی هر سازه با سؤالات خود را مشخص

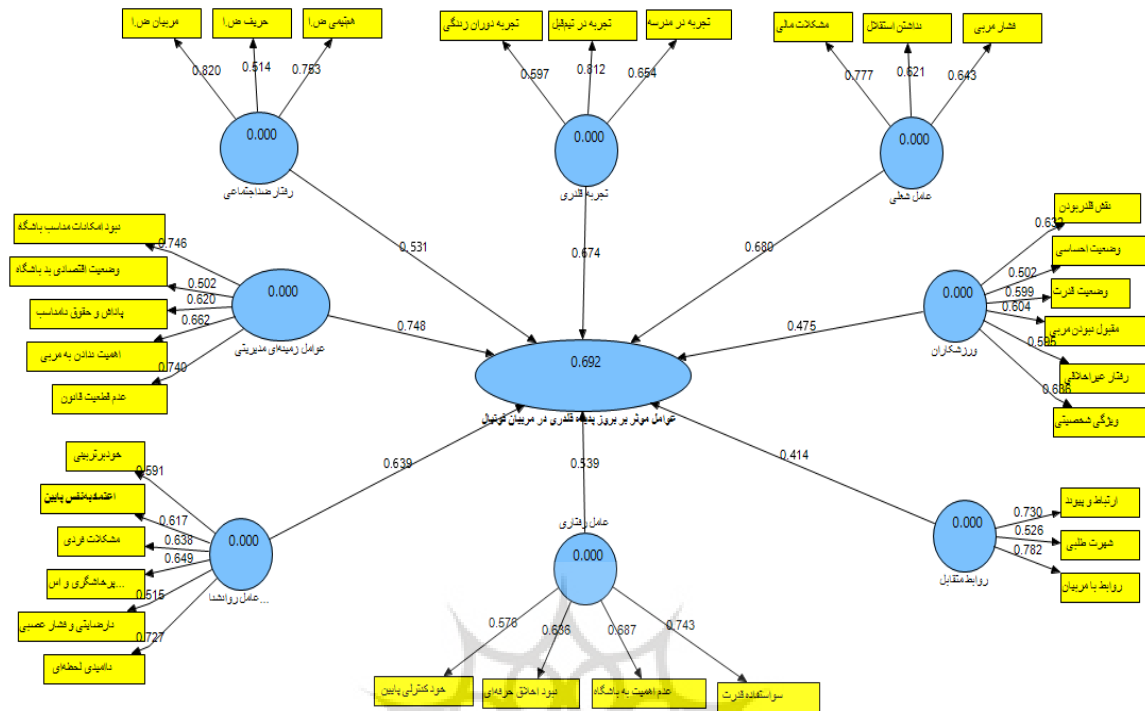
جدول ۲ بررسی برازش مدل اندازه‌گیری (پایایی) با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی

عوامل	گویه‌ها	بار عاملی ضرایب استاندارد (β)	مقادیر ضرایب معنی‌داری (t)
عامل ۱ (عوامل زمینه‌ای و مدیریتی)	نداشتن امکانات رفاهی و ورزشی مناسب	۰/۷۴۶	۱۳/۴۹۵
	وضعیت اقتصادی نابسامان باشگاه	۰/۵۰۲	۴/۵۱۸
	سیستم پاداش و حقوق نامناسب باشگاه	۰/۶۲۰	۶/۴۷۸
	اهمیت ندادن به مربی و کادر	۰/۶۶۲	۷/۹۹۸
عامل ۲ (عامل رفتاری)	عدم قطعیت قوانین و درک محدود از مدیریت قلدری	۰/۷۴۰	۱۴/۷۹۵
	سو استفاده از قدرت مربیگری	۰/۷۴۳	۱۲/۲۹۰
	اهمیت ندادن به باشگاه و اهدافش	۰/۶۸۷	۱۰/۰۰۲
	نبود اخلاق حرفه‌ای	۰/۶۰۶	۶/۳۶۰
عامل ۳ (عامل شغلی)	خود کنترلی پایین	۰/۶۷۶	۵/۲۶۰
	فشار مربیگری	۰/۶۴۳	۵/۸۸۰
	نداشتن استقلال مربیگری	۰/۶۲۱	۵/۳۴۹
	مشکلات مالی و اقتصادی	۰/۷۷۷	۱۱/۱۱۰
عامل ۴ (عامل فردی و روانشناختی)	خود برتری بینی	۰/۵۹۱	۶/۴۶۶
	اعتماد به نفس و انعطاف پذیری پایین	۰/۶۱۷	۷/۲۷۰
	مشکلات فردی و خانوادگی	۰/۶۳۸	۷/۸۲۱
	پرخاشگری و استرس	۰/۶۴۹	۸/۸۸۰
	نارضایتی و فشار عصبی	۰/۶۱۶	۴/۸۳۷
	ناامیدی لحظه‌ای	۰/۷۲۱	۹/۸۷۳

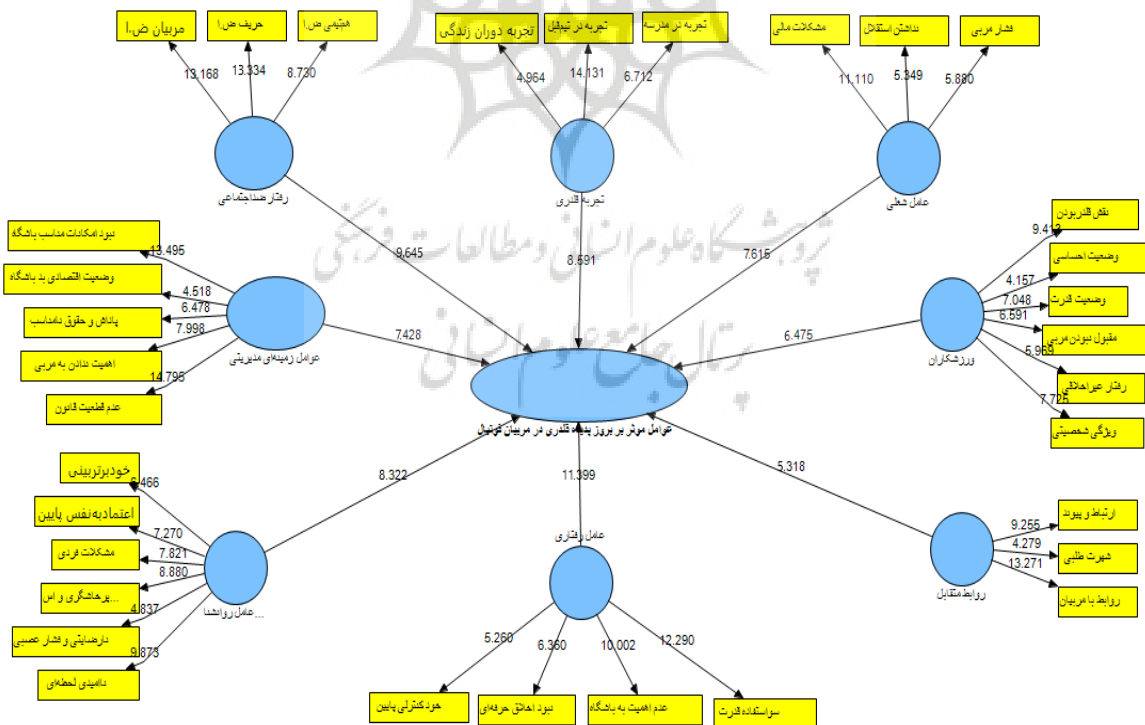
عوامل	گویه‌ها	بار عاملی ضرایب استاندارد (β)	مقادیر ضرایب معنی‌داری (t)
عامل ۵ (ورزشکاران)	نقش قلدر بودن ورزشکار	۰/۶۳۳	۹/۴۱۲
	وضعیت احساسی ورزشکار	۰/۶۰۲	۴/۱۵۷
	وضعیت قدرت و سابقه ورزشی ورزشکار	۰/۵۵۹	۷/۰۴۸
	مقبول نبود مربی از دیدگاه ورزشکار	۰/۶۰۴	۶/۵۹۱
	رفتار غیراخلاقی ورزشکار	۰/۵۹۳	۵/۹۶۹
عامل ۶ (رفتارهای ضداجتماعی در ورزش)	ویژگی شخصیتی ورزشکار	۰/۶۸۵	۷/۷۲۵
	هم تیمی ضداجتماعی	۰/۷۸۳	۸/۷۳۰
	حریف ضداجتماعی	۰/۶۱۴	۱۳/۳۳۴
عامل ۷ (روابط متقابل)	مربیان ضداجتماعی	۰/۶۲۰	۱۳/۱۶۸
	ارتباطات و پیوندهای درون تیمی	۰/۷۳۰	۹/۲۵۵
	شهرت‌طلبی و کسب محبوبیت	۰/۶۲۸	۴/۲۷۹
عامل ۸ (تجربه قلدری و آزار و اذیت)	روابط با مربیان و مدیران و ورزشکاران	۰/۷۸۲	۱۳/۲۷۱
	تجربه در تیم‌های قبلی	۰/۸۱۲	۱۴/۱۳۱
	تجربه در مدرسه	۰/۶۶۴	۶/۷۱۲
	تجربه در دوران زندگی و ورزشی	۰/۵۹۷	۴/۹۶۴

براساس نتایج بدست آمده از جدول ۲ کلیه سؤالات دارای بار عاملی قابل قبولی بودند (۰/۴) و مقادیر ضرایب معنی‌داری (t) برای تمام سؤالات بزرگتر از ۱/۹۶ بوده؛ بنابراین در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار هستند. در ادامه نتایج حاصل از معادلات ساختاری در شکل‌های زیر نشان داده شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

شکل ۱ مقادیر ضرایب استاندارد (β) ساختار عاملی هشتگانه مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مریبان فوتبال حرفه‌ای ایران در تحلیل عاملی تأییدی

شکل ۲ مقادیر ضرایب معنی‌داری (t) ساختار عاملی تأییدی هشتگانه مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مریبان فوتبال حرفه‌ای ایران

برای بررسی روایی واگرای مدل از روش ماتریس فورنل و لارکر استفاده شد. در این روش میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌هایش در مقابل همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها مقایسه می‌شود که نتایج در جدول ۳ نشان داده شد.

جدول ۳ ماتریس مقایسه جذر میانگین واریانس استخراج شده و ضرایب همبستگی سازه‌ها (روایی واگرا: فورنل و لارکر)

عوامل قلدری	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
رفتارهای ضداجتماعی در ورزش	-							
ورزشکاران						۰/۷۸۳	۰/۶۳۷	
رفتار متقابل						۰/۹۳۴	۰/۵۸۲	۰/۸۰۸
تجربه قلدری و آزار و اذیت					۰/۸۷۵	۰/۶۱۸	۰/۶۳۶	۰/۷۰۳
عامل شغلی				۰/۸۶۲	۰/۷۰۷	۰/۶۸۵	۰/۶۸۴	۰/۶۳۶
عامل رفتاری		۰/۶۷۷	۰/۷۵۴	۰/۶۲۸	۰/۵۴۵	۰/۷۷۲	۰/۵۰۵	
عامل زمینه‌ای و مدیریتی	۰/۷۱۶	۰/۴۳۳	۰/۵۸۱	۰/۶۳۲	۰/۵۶۵	۰/۴۲۱	۰/۸۰۶	
عامل فردی و روان‌شناختی	۰/۶۸۸	۰/۷۰۱	۰/۵۸۴	۰/۸۰۴	۰/۸۵۷	۰/۷۳۶	۰/۷۳۱	۰/۸۵۱

با توجه به نتایج جدول ۳ جذر AVE که در قطر ماتریس آمده بیش از میزان همبستگی هر سازه با دیگر متغیرهاست که نشان دهنده روایی واگرای مناسب و برازش خوب مدل‌های اندازه‌گیری است. در ادامه ضرایب قدرت پیش بین و ضریب تعیین متغیرهای شناسایی شده در پدیده قلدری مربیان فوتبال ورزشی نشان داده شده است.

جدول ۴ ضریب قدرت پیش بین و تعیین متغیرهای پژوهش

مؤلفه‌های قلدری	ضریب قدرت پیش بین	ضریب تعیین
رفتارهای ضداجتماعی در ورزش	۰/۵۴	۰/۷۳
ورزشکاران	۰/۴۴	۰/۷۲
روابط متقابل	۰/۳۹	۰/۸۳
تجربه قلدری و آزار و اذیت	۰/۵۶	۰/۶۸
عامل شغلی	۰/۴۶	۰/۸۴
عامل رفتاری	۰/۵۶	۰/۷۴
عوامل زمینه‌ای و مدیریتی	۰/۴۶	۰/۸۴
عامل فردی و روان‌شناختی	۰/۵۱	۰/۶۶

در نهایت اقدام به بررسی نتایج حاصل از مدل درونی (جدول ۳) پژوهش صورت گرفت. برازش مدل کلی نیز جهت مطلوب بودن مدل پژوهش حاضر صورت گرفت. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای برازش مدل کلی معرفی شده‌اند. با توجه به مقدار میانگین مقادیر اشتراکی آن ۰/۴۶۴ و

براساس نتایج بدست آمده رفتارهای ضد اجتماعی در ورزش به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مریبان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل مؤلفه‌های هم تیمی ضداجتماعی، حریف ضداجتماعی و مریبان ضداجتماعی است. نتایج همسو با یافته‌های وینهاردت و فامینین (۲۰۱۹) است که در پژوهش خود هم تیمی ضداجتماعی و حریف ضداجتماعی را به عنوان فاکتورهای قلدری در ورزش بیان کرده است. تامینین و همکاران (۲۰۱۳) نیز در پژوهش خود نشان دادند قربانی شدن قلدری توسط هم تیمی در ورزش مشاهده شده است. از این رو می‌توان بیان کرد چنانچه هم تیمی‌ها و یا حریفان و دیگر مریبان از رفتارهای اجتماعی نامناسبی در طول رقابت و یا تمرین استفاده نمایند سبب بروز پدیده قلدری در بین مریبان می‌شود.

عامل رفتاری به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مریبان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل سوء استفاده از قدرت مریبگری، اهمیت ندادن به باشگاه و اهدافش، نبود اخلاق حرفه‌ای و خودکنترلی پایین است. نتایج همسو با یافته مسلمی پور و همکاران (۲۰۱۶) است که در پژوهش خود نشان دادند عوامل رفتاری نگرشی به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر قلدری در محیط کار شناسایی شده است. زمانی که مربی فاقد اخلاق کاری و حرفه‌ای باشد بسیاری از هنجارها و قوانین را رعایت نمی‌کند و حمایت و کمک به همکاران برای او بی‌معنی است و هر گونه رفتاری را از خود بروز می‌دهد. همچنین زمانی که مربی از قدرت بالایی برخوردار باشد سبب می‌شود وی از قدرت خود سوء استفاده نماید، از باشگاه و سازمان خود زده می‌شود که آینده و اهداف باشگاه نیز برای وی

میانگین R2 آن ۰/۵۹۶ بدست آمد. با توجه به فرمول زیر مقدار برازش مدل کلی معادل ۰/۵۲۵ بدست آمد که نشان از برازش قوی مدل نهائی پژوهش داشت. براساس یافته‌های پژوهش عوامل و گویه‌های شناسایی شده به عنوان عوامل مؤثر در بروز قلدری در بین مریبان فوتبال حرفه‌ای ایران شناسایی و تأیید شدند.

بحث

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر بروز پدیده رفتار قلدری در مریبان فوتبال حرفه‌ای ایران انجام شد. نتایج نشان داد هشت عامل بر رفتار قلدری مریبان اثرگذار است که شامل رفتارهای ضداجتماعی در ورزش، ورزشکاران، روابط متقابل، تجربه قلدری و آزار و اذیت، عامل شغلی، عامل رفتاری، عوامل زمینه‌ای و مدیریتی، عامل فردی و روانشناختی و فردی بود. نتایج نشان داد عامل شغلی به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مریبان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل فشار مریبگری، نداشتن استقلال مریبگری و مشکلات مالی و اقتصادی است. نتایج همسو با یافته مسلمی پور و همکاران (۲۰۱۶) است که در پژوهش خود نشان دادند عوامل شغلی و حرفه‌ای به عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر قلدری در محیط کار شناسایی شده است. در تبیین نتایج می‌توان بیان کرد که برخی از مریبان دارای تخصص لازم در زمینه مریبگری نیستند و در پست‌هایی قرار می‌گیرند که توانایی انجام وظایف خود را ندارند و یا اینکه کار مریبگری کمتر یا بیشتر از شایستگی آنهاست و در نتیجه احساس نارضایتی می‌کند و مدام با دیگران درگیر می‌شود و این خود سبب بروز پدیده قلدری در بین مریبان می‌شود.

بیشتر در معرض پرخاشگری فیزیکی، از جمله رفتارهای قلدری هستند. تجربه بدرفتاری ممکن است تأثیر مستقیمی بر خطر قربانی قلدری در نتیجه علائم غفلت یا علائم قابل مشاهده از آسیب فیزیکی داشته باشد.

همچنین عوامل زمینه‌ای و مدیریتی به عنوان یکی دیگر از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مربیان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل نداشتن امکانات رفاهی و ورزشی مناسب، وضعیت اقتصادی نابسامان باشگاه، سیستم پاداش و حقوق نامناسب باشگاه، اهمیت ندادن به مربی و کادر و عدم قطعیت قوانین و درک محدود از مدیریت قلدری است. مسلمی پور و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند عوامل زمینه‌ای به عنوان یکی از عوامل اثرگذار بر قلدری در محیط کار شناسایی شده است که همسو با پژوهش حاضر است. اگر باشگاه به مربیان خود اهمیت ندهد، به طور مثال امکانات رفاهی، تشویق، ارتقا، پاداش، حقوق و مسائل مالی اقتصادی و غیره را برای مربیان خود فراهم نکند در نتیجه قلدری در بین مربیان و محیط‌های ورزشی افزایش پیدا می‌کند چرا که وی بر این عقیده است که باشگاه برای آن‌ها ارزش قائل نشده است.

روابط متقابل به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مربیان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل ارتباطات و پیوندهای درون تیمی، شهرت طلبی و کسب محبوبیت و روابط با مربیان و مدیران و ورزشکاران است. نتایج همسو با یافته وینهاردت و فامینین (۲۰۲۰) است که نشان دادند از دیدگاه مربیان، روابط متقابل؛ رفتار متخصصان سطح مربی ورزش (مربیان)؛ و مدیریت کلان روابط متقابل به عنوان عوامل مهم قلدری در ورزش شناسایی شدند که همسو با پژوهش حاضر است؛ بنابراین

مهم نیست و رفتارهای نامناسب و ناشایست از خود بروز می‌دهد که مجموع این رفتارها سبب قلدری وی شود. عامل فردی و روانشناختی به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مربیان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل خودبرتربینی، اعتماد به نفس و انعطاف‌پذیری پایین، مشکلات فردی و خانوادگی، پرخاشگری و استرس، نارضایتی و فشار عصبی و ناامیدی لحظه‌ای است. نتایج همسو با یافته‌های شانون (۲۰۱۳) است که نشان داد که عوامل فردی در رفتارهای قلدری در تفریح و ورزش نقش دارند. زمانی که مربیان از مشکلات فردی و خانوادگی برخوردار باشند سبب می‌شود که در زندگی روزمره خود آرامش ندارد و مداوم درگیر است زمانی که به باشگاه برود و یا کارهای مربیگری خود را انجام دهد، فکرش مشغول است و اگر با یک کوتاهی یا یک رفتاری از یک مسئول و یا ورزشکار روبرو شود رفتارهای انحرافی از خود بروز دهد و یا اینکه تمایلی به کار کردن مربیگری ندارد و مداوم در فکر است و به نوعی از یک ناامیدی لحظه‌ای برخوردار می‌شود و گاهی آزار و اذیت کردن را شروع می‌کند و سبب بروز قلدری در وی می‌شود.

نتایج نشان داد تجربه قلدری و آزار و اذیت به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مربیان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل تجربه در تیم‌های قبلی، تجربه در مدرسه و تجربه در دوران زندگی و ورزشی است. نتایج همسو با یافته‌های میرزایی (۲۰۱۵) است که نشان داد «آزار و اذیت شخصی»، «آزار و اذیت مرتبط با کار»، «رفتار ارباب آمیز» و «آزار و اذیت سازمانی به عنوان مؤلفه‌های قلدری شناسایی می‌شوند. می‌توان بیان کرد مربیانی که در معرض خشونت و تجربه قرار دارند،

شده در این پژوهش افزایش دهند و تمام تلاش‌های خود را برای کم‌رنگ‌تر کردن این عوامل را بکار گیرند. همچنین برگزاری دوره‌های آموزشی جهت آشنایی مربیان با ماهیت قلدری، تغییر نگرش نسبت به قلدری و نتیجتاً تغییر در الگوهای رفتاری آن‌ها، نحوه برخورد با ورزشکاران، چگونگی پیشگیری و مدیریت قلدری، مربیان ورزشی را نسبت به قلدری آشنا و به روز نگه می‌دارد.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری از دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه با کد ۱۶۲۴۴۹۰۹۰ می‌باشد و نویسندگان به نوبه خود از همکاری تمام شرکت‌کنندگان در این مطالعه کمال تشکر را دارند و هیچکدام از نویسندگان، افراد یا دستگاه‌ها تعارض منافی برای انتشار این مقاله ندارند.

References

- Evans B, Adler A, MacDonald D, Cote J. (2016). Bullying victimization and perpetration among adolescent sport teammates. *Pediatric exercise science*, 28(2), 296-303.
- Fathynah SS, Syahirah SS. (2015). The occurrence of sexual harassment among sports practitioners in Bukit Jalil, Kuala Lumpur. *Proc. Soc. Behav. Sci*, 211, 917-923.
- Fisher LA, Dzikus L. (2017). Bullying in sport and performance psychology. In *Oxford research encyclopedia of psychology*.
- Gaete J, Valenzuela D, Godoy MI, Rojas-Barahona CA, Salmivalli C, Araya R. (2021). Validation of the Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire (OBVQ-R) Among Adolescents in Chile. *Frontiers in psychology*, 12(12), 578661.

در قلدری توجه به رفتار افراد جلب می‌شود و روابط متقابل خاص همراه با گردش ورزشکاران حاصله در تیم‌ها سبب بروز قلدری می‌شود. نهایتاً عامل ورزشکاران به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز قلدری مربیان فوتبال حرفه‌ای شناسایی شده است که شامل مؤلفه‌های قلدر بودن ورزشکار، وضعیت احساسی ورزشکار، وضعیت قدرت و سابقه ورزشی ورزشکار، مقبول نبود مربی از دیدگاه ورزشکار، رفتار غیراخلاقی ورزشکار و ویژگی شخصیتی ورزشکار است. نتایج همسو با یافته‌های تامینین و همکاران (۲۰۱۳) است. ماهیت و نقش قلدری ورزشکاران و دیدگاه و ویژگی‌های فردی و شخصیتی آنان در تیم ورزشی به اندازه کافی درک نمی‌شود و چنین نگرشی از یک سو می‌تواند وسیله‌ای برای پنهان کردن بی‌کفایتی باشد و از سوی دیگر، شرایط مطلوبی را برای وجود قلدری ایجاد می‌کند.

نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده نشان داد هشت عامل به عنوان عوامل مؤثر بر بروز پدیده قلدری در مربیان فوتبال حرفه‌ای ایران شناسایی شد که شامل رفتارهای ضد اجتماعی در ورزش، ورزشکاران، روابط متقابل، تجربه قلدری و آزار و اذیت، عامل شغلی، عامل رفتاری، عوامل زمینه‌ای و مدیریتی، عامل فردی و روانشناختی بوده است. از آنجا که مطالعات بسیار اندکی درباره قلدری مربیان در داخل ایران انجام شده بود پژوهشگر با محدودیت منابع در این زمینه روبرو بود که باعث گردید با دانشی نسبی درباره موضوع تحقیق وارد حوزه پژوهش شود. پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان ورزشی آگاهی خود را نسبت به عوامل شناسایی

- Garmaei R. (2016). A Study of Factors Affecting Bullying in Students: A Qualitative Study. (Master Thesis in Educational Sciences), Ardakan University. (In Persian)
- Gentry RH, Pickel KL. (2014). Male and female observers' evaluations of a bullying case as a function of degree of harm, type of bullying, and academic level. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 23(10), 1038-1056.
- Habibi A, Adenor M. (2017). Structural Equation Modeling, University Jihad Publications. (In Persian)
- Kerr G, Jewett R, MacPherson E, Stirling A. (2016). Student-athletes' experiences of bullying on intercollegiate teams. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 10(2), 132-149.
- Lereya ST, Copeland WE, Costello EJ, Wolke D. (2015). Adult mental health consequences of peer bullying and maltreatment in childhood: two cohorts in two countries. *The Lancet Psychiatry*, 2(6), 524-531.
- Mendez-Baldwin M, Fontaine A, Consiglio J. (2017). High School Athletes' Attitudes about Bullying and Hazing. *Journal of Bullying and Social Aggression*, 2(2).
- Mirzaei S. (2015). Presenting and explaining the organizational bullying model (case study of national, urban and rural water and sewage organizations of Tehran province). (Master Thesis in Business Management), Semnan University. (In Persian)
- Muslimi M, Koushki Jahromi A, Mansouri M. (2016). Bullying in the Workplace. Paper presented at the ational Conference on Development Management (Challenges and Solutions in Public and Private Organizations), Bandar Abbas. (In Persian)
- Nery M, Neto C, Rosado A, Smith PK. (2017). Bullying in youth sport training. *Motricidade*, 13(1), 199.
- Patton DU, Hong JS, Patel S, Kral MJ. (2017). A systematic review of research strategies used in qualitative studies on school bullying and victimization. *Trauma, Violence, & Abuse*, 18(1), 3-16.
- Shannon CS. (2013). Bullying in recreation and sport settings: Exploring risk factors, prevention efforts, and intervention strategies. *Journal of Park and Recreation Administration*, 31(1), 15-33.
- Smith PK. (2016). Bullying: Definition, types, causes, consequences and intervention. *Social and Personality Psychology Compass*, 10(9), 519-532.
- Stefaniuk L, Bridel W. (2018). Anti-bullying policies in Canadian sport: an absent presence. *Journal of Park & Recreation Administration*, 36(2), 54-69.
- Steinfeldt JA, Vaughan EL, LaFollette JR, Steinfeldt MC. (2012). Bullying among adolescent football players: Role of masculinity and moral atmosphere. *Psychology of Men & Masculinity*, 13(4), 340.
- Tamminen KA, Holt NL, Neely KC. (2013). Exploring adversity and the potential for growth among elite female athletes. *Psychology of sport and exercise*, 14(1), 28-36.
- Tomlinson A, Yorganci I. (1997). Male coach/female athlete relations: Gender and power relations in competitive sport. *Journal of Sport and Social Issues*, 21(2), 134-155.
- Vveinhardt J, Fominiene VB. (2019). Gender and age variables of bullying in organized sport: is bullying "grown out of"? *J. Hum. Sport Exerc* (in press), 15(14), 1-15.
- Vveinhardt J, Fominiene VB. (2020). Bullying trends inside sport: when organized sport does not attract but intimidates. *Frontiers in psychology*, 9(11), 2037.
- Zamani M. (2016). Identifying the underlying factors of organizational bullying and identifying strategies to deal with it (Case study: Valiasr Hospital, Zanjan). (Senior Management Thesis), Shahid Beheshti University. (In Persian)